

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 113/2011-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. marca 2011 predbežne prerokoval sťažnosť P. L., t. č. vo výkone trestu, vo veci namietaného porušenia jeho práv podľa čl. 3, čl. 6, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 21 C/162/07 z 22. júna 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 8 Co/382/2010 z 30. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. februára 2011 doručená sťažnosť P. L. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho práv podľa čl. 3, čl. 6, čl. 8, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (*ďalej len „dohovor“*) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru

o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 21 C/162/07 z 22. júna 2010 (ďalej len „namietaný rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co/382/2010 z 30. novembra 2010 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol:

„Ako odsúdený som bol umiestnený do výkonu trestu vo väznici... a to vo februári 2006.

V novembri 2007 som bol premiestnený do ÚVTOS..., t. j. väznice ktorá je vzdialená od môjho domova 100 km viac ako väznica...

Z právneho hľadiska môžem vykonávať trest iba v dvoch väzniciach na Slovensku, ktoré zodpovedajú udelenému trestu a umiestneniu do NVS, ako aj stupňa stráženia. Ide o väznice...

Väznica v... sa nachádza od môjho bydliska a tým aj od bydliska mojich príbuzných ktorí ma chodia navštevovať asi 20 km. Navyiac návštevy sú stanovené na sobotu, takže mojím blízkym vo väčšine prípadov nič nebránilo v tom, aby ma chodili navštevovať.

Právo prijať návštevu blízkych osôb raz za mesiac v trvaní min. 2 hodín mám zaručované zákonom o výkone trestu, kde je uvedené o. i. aj to, že všetky práva ustanovené týmto zákonom s zaručujú všetkým odsúdeným rovnako v súvislosti so zásadou rovnakého zaobchádzania.

Po premiestnení do väznice v... som stratil možnosť realizácie svojho práva prijať návštevu blízkych osôb v takom rozsahu akom mi to zaručuje zákon. Ide o vzdialenosť 127 km od môjho bydliska a teda aj bydliska mojich blízkych. Návštevy sú stanovené vo väznici... na bežný pracovný deň a teda aj deň školského vyučovania. A navyiac v čase od 08.00 do 14.00 hod. – teda v pracovnom čase a čase školského vyučovania detí.

Všetky uvedené fakty vytvorili v mojom prípade tak závažné prekážky, ktoré mi znemožnili účinne realizovať moje právo návštev blízkych osôb v rozsahu akom mi to zaručuje zákon. K tomu sa pridružili aj také veci ako nie práve najlepšia finančná situácia mojej rodiny a dlhotrvajúce zdravotné ťažkosti môjho otca, ktorý zabezpečoval dopravu môjho syna na návštevy.

Pretrhnutie takýchto osobných väzieb s mojou rodinou je aj v rozpore so zákonom o výkone trestu, kde je uvedené, že účelom výkon trestu je pre odsúdeného udržiavať a rozvíjať pozitívny vzťah k rodine a s rodinou.“

Zo sťažnosti možno ďalej vyvodit', že sťažovateľ v nadväznosti na uvedené dôvody podal okresnému súdu žalobu „o náhradu škody“, v ktorej namietal najmä to, že jeho premiestnením do výkonu trestu v... sa mu vytvorili prekážky, ktoré mu znemožňujú účinne realizovať jeho práva na prijímanie návštev, a tým „neoprávnene zasahujú do jeho práva na súkromný a rodinný život“.

Sťažovateľ argumentuje ďalej tým, že „Súd ma k veci nevypočul ale iba cestou dožiadaného súdu mi položil niekoľko otázok, a potom žalobu odmietol s tým, že som neuviedol veci, ku ktorým som nebol vypočutý a ku ktorým mi neboli položené otázky. Napr. som navrhol vypočuť svedkov – mojich blízkych. Logický postup by bol taký vypočuť napr. môjho otca, brata a pod. aby títo podali svedectvo o tom či za mnou chceli alebo nechceli prísť, čo im bránilo v možnosti za mnou prísť, následne by výpoveďou označili dôkazy ako napr. otec svoju zdravotnú dokumentáciu, brat doklady o výške mesačných splátok pôžičiek a pod. Súd mal následne zisťovať či tieto prekážky boli spôsobilé brániť účinnému výkonu môjho práva na návštevu, čím a kto tieto prekážky spôsobil. Či tieto prekážky vznikli úmyselne alebo nedbanlivosťou zo strany orgánov štátu a pod.

Súd však spravil to, že odmietol predvolať a vypočuť svedkov čím znemožnil dokázať porušenie mojich práv a potom žalobu odmietol s tým, že nedokázal porušenie mojich práv. A Krajský súd Bratislava ako súd odvolací uviedol, že on nevidí žiadny nesprávny postup súdu I. stupňa.“

Sťažovateľ zároveň požiadal, aby mu bol v konaní pred ústavným súdom ustanovený právny zástupca z radov advokátov, pretože je vo výkone trestu odňatia slobody a nemá finančné prostriedky na jeho zaplatenie.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo P. L. zaručované v čl. 3, 6, 8, 13 a 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd porušené bolo.

2. Ústavný súd zrušuje rozsudky Okresného súdu Bratislava I zo dňa 22. 06. 2010 č. k. 21 C/162/07 a Krajského súdu Bratislava zo dňa 30. 11. 2010 č. 8 Co 382/2010 a vec im vracia na ďalšie konanie.“

V rámci prípravy na predbežné prerokovanie veci ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že sťažovateľ podal 23. februára 2011 proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Co/382/2010 z 30. novembra 2010, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu sp. zn. 21 C/162/07 z 22. júna 2010, dovolanie, o ktorom do predbežného prerokovania sťažnosti nebolo rozhodnuté a predmetný spis nebol dosiaľ okresným súdom postúpený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach,

na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Pri prerokovaní tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie označených práv rozsudkom okresného súdu sp. zn. 21 C/162/07 z 22. júna 2010, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie limituje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných veciach, a to tým spôsobom, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy (m. m. napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Podstatou účinnej ochrany základného práva sťažovateľa je okrem iného aj opravný prostriedok, ktorý sťažovateľ využil vo vzťahu k právam, porušenie ktorých svojou sťažnosťou namieta, a ktorý mu umožňoval odstrániť stav, ktorým malo podľa neho dôjsť k porušeniu jeho práv.

Ústavný súd vzhľadom na spomínaný princíp subsidiarity nemá právomoc preskúmať namietaný rozsudok okresného súdu, pretože tento rozsudok preskúmal krajský súd v dôsledku odvolania sťažovateľa. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti (teda vo vzťahu k rozsudku okresného súdu) odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Aj pokiaľ ide o tú časť sťažnosti, ktorá smeruje proti namietanému rozsudku krajského súdu, je potrebné znovu poukázať na princíp subsidiarity, ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v občianskom súdnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Podstatou námietok sťažovateľa je právne posúdenie rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 Co/382/2010 z 30. novembra 2010 z hľadiska rešpektovania označených práv sťažovateľa, v dôsledku namietaného porušenia ktorých sa domáha tak v konaní pred ústavným súdom, ako aj podaním dovolania najvyššiemu súdu zrušenia napadnutého rozhodnutia a vrátenia veci krajskému súdu na ďalšie konanie. V okolnostiach daného prípadu sťažovateľ podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvoril stav, keď by o jeho veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (najvyšší súd ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielných rozhodnutí v tej istej veci. Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľa predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľom využitý, ako predčasné.

Ústavný súd môže prijať sťažnosť na ďalšie konanie a meritórne o nej rozhodnúť až vtedy, ak príslušné orgány verejnej moci už nemajú možnosť namietaný stav zásahu do základných práv alebo slobôd napraviť.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 180/2010).

Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky súdnej a inej ochrany svojho základného práva alebo základnej slobody a nebol s ich uplatnením úspešný, môže predložiť sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané porušenie tohto základného práva alebo slobody ústavnému súdu. K tomu treba dodať, že sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí [(čl. 142 ods. 1 ústavy), IV. ÚS 332/2010].

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne I. ÚS 169/09), že v prípade podania opravného prostriedku (odvolanie či dovolanie) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o takomto opravnom prostriedku (v danom prípade o dovolaní). Pritom lehota na podanie takejto sťažnosti bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Soffer proti Česká republika, sťažnosť č. 31419/04 a jeho body 47 a 48) napadnutému opravným prostriedkom (riadnym alebo mimoriadnym).

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou, ako aj ďalšími návrhmi sťažovateľa meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju v tejto časti odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. marca 2011